

Jak uzyskać informację publiczną

W działalności społecznej, a szczególnie w kontroli obywatelskiej kluczową rolę pełni informacja. Trudno wyrobić sobie zdanie o tym jak faktycznie funkcjonuje dana instytucja, jeśli brakuje nam danych o jej działalności oraz wiedzy m.in. o tym, do jakich regulacji prawnych powinna się stosować, jak działają inne tego instytucje i tak dalej. Możemy oczywiście wertować artykuły naukowe, śledzić doniesienia medialne, korzystać z nieoficjalnych źródeł, ale prędzej czy później będziemy potrzebowali skorzystać z informacji, które są w posiadaniu instytucji publicznych lub pełniących zadania publiczne.

Kontynuujemy naszą podróż z Jolą, która potrzebuje uzyskać informacje dotyczące spraw publicznych. Razem z nią przejdziemy przez procedurę dostępu do informacji publicznej, zwracając uwagę na potencjalne niebezpieczeństwa.

Informacja publiczna dla każdego (i każdej)

Pierwsza wątpliwość, którą ma Jola, dotyczy tego czy ona w ogóle ma prawo pytać, czy dostęp do informacji nie jest zastrzeżony tylko dla określonego grona obywateli

(na przykład mieszkańców danej gminy) lub czy żeby go uzyskać, nie trzeba złożyć obszernych wyjaśnień do czego potrzebuje się danej informacji.

Ustawa o dostępie do informacji publicznej

Art. 2

1. Każdemu przysługuje, z zastrzeżeniem art. 5, prawo dostępu do informacji publicznej, zwane dalej „prawem do informacji publicznej”.
2. Od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego.

Wątpliwości te rozwiewa ustawa o dostępie do informacji publicznej, zgodnie z którą dostęp przysługuje każdemu, a więc również Joli. Nie trzeba też mieć żadnego prawnego związku ze sprawą, o której chcemy się czegoś dowiedzieć ani tłumaczyć się z powodów, dla których pytamy. W artykule piątym, o której wspomina poniższy fragment, znajdziemy zasady ograniczenia dostępu do informacji publicznej. Ale o tym za chwilę.

Biuletyn Informacji Publicznej

Informację często można uzyskać bez wychodzenia z domu. Jola może jej poszukać w Biuletynie Informacji Publicznej czyli na specjalnej stronie internetowej prowadzonej przez instytucje zobowiązane do udostępniania informacji. W razie problemu ze znalezieniem czegoś w BIP, Jola może zadzwonić do instytucji i zapytać gdzie może znajdować się informacja, o którą jej chodzi. Często jest to ścieżka szybsza niż korzystanie z trybu wnioskowego.

Prawo dostępu do informacji obejmuje również wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy pochodzących z powszechnych wyborów (np. rady gminy). Dotyczy

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu pt. *Lex pro bono communi – monitoring prawa regulującego współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego*, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

to również komisji rady gminy. Swojego udziału w charakterze widowni Jola nie musi wcześniej zgłaszać ani uzyskiwać na niego zgody.

Tryb wnioskowy

Informacje niezamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej zostaną Joli udostępnione na ustny (możesz zapytać osobiście lub przez telefon) lub pisemny wniosek. Można go złożyć osobiście do protokołu, przesać pocztą lub mailem. Wniosek pisemny nie musi zawierać podstawy prawnej ani uzasadnienia po co nam dana informacja, nie trzeba go też podpisywać. Wystarczy, że znajdzie się w nim klarowne pytanie o informację, której potrzebuje Jola. Może też wskazać formę i sposób (na przykład: mailowo w formie pliku PDF) udostępnienia informacji. UWAGA: Instytucja udostępni tylko te informacje, które posiada. Jola musi upewnić się, że dobrze wybrała adresata wniosku.

Opłaty za udostępnienie informacji publicznej

Zgodnie z art. 7 ustawy o dostępie do informacji publicznej jest co do zasady bezpłatny, ale... no właśnie. W niektórych przypadkach Jola będzie musiała wnieść za dostęp opłatę. Jakie to przypadki?

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ustawa o dostępie do informacji publicznej

Art. 15

1. Jeżeli w wyniku udostępnienia informacji publicznej na wniosek, o którym mowa w art. 10 ust. 1, podmiot obowiązany do udostępnienia ma ponieść dodatkowe koszty związane ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia lub koniecznością przekształcenia informacji w formę wskazaną we wniosku, podmiot ten może pobrać od wnioskodawcy opłatę w wysokości odpowiadającej tym kosztom.

Wyobraźmy sobie, że Jola zażyczy sobie informacji na pendrive'ie. W takiej sytuacji instytucja w ciągu 14 dni powiadomi ją, że ze względu na koszt nośnika za udostępnienie zostanie naliczona opłata odpowiadająca jego wartości. Od tego momentu urząd będzie miał 14 dni na udostępnienie informacji, chyba że Jola powiadomi go, że w takim razie zmienia formę udostępnienia, prosi o tę informację w innej, bezpłatnej formie (na przykład wydruku). W przypadku milczenia Jola instytucja udostępni informację i będzie starała się o uiszczenie przez Jolę opłaty. Co ważne, wniesienie opłaty nie stanowi warunku udostępnienia informacji.

Ograniczenia dostępu do informacji publicznej

Nie każda informacja publiczna podlega udostępnieniu. W przypadku niektórych informacji na swój wniosek Jola otrzyma decyzję administracyjną odmawiającą dostępu ze względu na jedną z przesłanek wymienionych w artykule 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ustawa o dostępie do informacji publicznej

Art. 5

1. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych.
2. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy. Ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa.
- 2a. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o przymusowej restrukturyzacji.
3. Nie można, z zastrzeżeniem ust. 1, 2 i 2a, ograniczać dostępu do informacji o sprawach rozstrzyganych w postępowaniu przed organami państwa, w szczególności w postępowaniu administracyjnym, karnym lub cywilnym, ze względu na ochronę interesu strony, jeżeli postępowanie dotyczy władz

Odpowiedź na wniosek

Po wysłaniu wniosku Jola czeka spokojnie. Ale nie za długo. Odpowiedź na wniosek o udostępnienie informacji powinna zostać udzielona bez zbędnej zwłoki, nie później niż 14 dni od otrzymania wniosku. Nie trzeba spędzić tego czasu beczynnie. Jeśli Joli się spieszy, może spróbować nawiązać kontakt z urzędnikiem, zadzwonić, upewnić się, że wniosek dotarł i jest rozpatrywany.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

W niektórych uzasadnionych przypadkach termin udzielenia informacji może zostać przedłużony do 2 miesięcy. Informację o przedłużeniu terminu wraz z jego uzasadnieniem Jola powinna dostać nie później niż 14 dni od otrzymania wniosku przez organ.

Co dzieje się w tym czasie po drugiej stronie? Przede wszystkim przedstawiciel instytucji, do której napisała Jola, musi rozpoznać czy wnioskowana informacja jest informacją publiczną. Trudno posądzić Jolę o taką bezmyślność, ale wyobraźmy sobie, że przypadkiem wysłałaby ona do burmistrza zapytanie o menu restauracji prowadzonej przez lokalnego przedsiębiorcę. W takim przypadku rozpatrujący wniosek urzędnik odpowiedziałby jej, że zapytanie nie dotyczy informacji publicznej i to byłby koniec procedury. Jeśli pytanie dotyczy informacji publicznej, instytucja musi ocenić czy podlega ona udostępnieniu (patrz: Ograniczenia dostępu do informacji publicznej) i udostępnia je albo wydaje odmowną decyzję administracyjną.

Na szczęście Jola otrzymała odpowiedź, a w niej wnioskowaną informację. Ale różnie to bywa... W przypadku niezyskania wnioskowanej informacji, mogłaby domagać się realizacji swojego prawa. W przypadku milczenia instytucji, odpowiedzi niepełnej, nie na temat lub odmowy udzielenia odpowiedzi bez wydania decyzji administracyjnej można złożyć skargę na bezczynność do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W przypadku odmownej decyzji administracyjnej, wnioskujący ma możliwość odwołania się do organu wyższego stopnia oraz skarga na decyzję do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Dowiedz się więcej!

- Internetowy System Aktów Prawnych <http://isap.sejm.gov.pl/>, gdzie znajdziesz m.in. ujednoliconą, aktualną wersję ustawy o dostępie do informacji publicznej i ustawy o samorządzie gminnym;
- Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/>;
- Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej <http://informacjapubliczna.org.pl/> prowadzone przez Stowarzyszenie Sieć Obywatelska - Watchdog Polska, a w nim m.in. praktyczne porady dotyczące zdobywania informacji, omówienia orzeczeń sądów administracyjnych, opisy konkretnych przypadków starania się o dostęp do informacji publicznej. Porady.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu pt. *Lex pro bono communi – monitoring prawa regulującego współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego*, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.